

verify the complaints of employees about mobbing, it is necessary to create a temporary commission to consider such complaints. Punishment should be aimed at restoring the violated rights of the employee. Punishment, as a violation of labor discipline, can be a reprimand or dismissal.

Keywords: *mobbing, mobber, countering mobbing, a victim of mobbing, labor collective, collective agreement, responsibility*

УДК 343.9

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-1-431-436

Вадим МІГАЛАТЮК[©]

аспірант

(Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя, Україна)

ПРО КРИМІНОЛОГІЧНЕ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

На основі сучасних уявлень про злочинність, сутності та змісту протидії її проявам, її попередження, як комплексу соціально-правових зусиль з утримання кількісних та якісних показників злочинності в соціально допустимих межах, у статті проаналізовано кримінологічне попередження злочинності. Автором сформовано низку положень та висновків, зокрема зазначено, що у сфері боротьби з правопорушеннями і злочинністю суспільство завжди використовувало і використовує всі наявні у нього засоби для того, щоб попередити і не допустити порушення кримінального закону, запобігти, утримати членів даного суспільства від вчинення протиправних дій.

Ключові слова: *запобігання злочинності, злочинність, попередження правопорушень, правоохоронні органи, протидія, профілактична діяльність.*

Постановка проблеми. Запобігання злочинам (або протидія злочинності) це об'єктивна потреба сучасного суспільства, яке будує правову державу (ст. 1 Конституції України). А головним напрямом цієї протидії є запобігання злочинності (усунення причин та умов, що її породжують і сприяють її різноманітним проявам). Тим самим створюються реальні передумови поступового ослаблення суспільної небезпечності злочинів та зменшення, врешті-решт, масштабів самої злочинності [1].

Запобігання злочинам – це цілеспрямований комплексний процес, що здійснюється державними органами, господарськими, громадськими організаціями та суспільними об'єднаннями, а також громадськими формуваннями (волонтерськими об'єднаннями) і окремими громадянами (в тому числі активістами, волонтерами). Це є завданням всіх гілок державної влади: законодавчої, виконавчої, судової (ст. 6 Конституції України). Протидія злочинності базується на нормативно-правових засадах внутрішньої і зовнішньої політики держави, складовою частиною якої є кримінологічна політика, що визначає теоретичні основи, напрями, цілі, методи запобіжного впливу на злочинність тощо [1].

Аналіз досліджень, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Зараз ми говоримо про проблеми протидії злочинності, а не про боротьбу зі злочинністю в суспільстві (як розглядали її раніше). Окремі питання цієї проблеми досліджували такі українські науковці: О. Бандурка, В. Батиргарєєва, В. Біляєв, А. Бойко, В. Глушков, Б. Головін, Л. Давиденко, І. Даньшин, В. Дьомін, А. Закалюка, В. Зеленецький, А. Зелінський, О. Кальман, В. Ключ, О. Костенко, О. Кузнєцов, О. Литвинов, П. Маланчук, Ю. Невмержицька, С. Пеньков, В. Попович, Б. Розовський, П. Романько, С. Сумський, О. Храмов, В. Шакур, В. Шедрик, О. Шостко, І. Юрій та ін.

Мета полягає в з'ясуванні на основі сучасних уявлень про злочинність, сутності та змісту протидії її проявам, її попередження, як комплексу соціально-правових зусиль з утримання кількісних та якісних показників злочинності в соціально допустимих межах.

Виклад основного матеріалу. Проблеми запобігання (протидії, раніше боротьби зі злочинністю, чи подолання злочинності, чи викоренення злочинності, чи, навіть, контроль злочинності) злочинності вже дуже багато років турбують уряди багатьох держав (незалежно від їх устрою) та широкі кола суспільства. Вони також є темою численних наукових праць як у нас в країні, так і за кордоном. Постійне та значне

зростання злочинності робить проблему профілактики злочинів актуальною в широких наукових колах вчених правознавців, філософів, кримінологів, криміналістів та практичних співробітників правоохоронних органів. І, передусім, співробітників системи МВС, на плечі яких лягає вся вага навантаження попередження злочинів.

Об'єктивний характер існування злочинності як деструктивного явища іманентного розвитку людства зумовлює потребу в адекватній реакції суспільства на її прояви. Сутність і зміст такої реакції обумовлюється сутністю та змістом самої злочинності як детермінованої об'єктивними та суб'єктивними обставинами, еволюційно мінливої схильності людей та їх спільнот до деструктивності форм кримінальних правопорушень, а також реальних проявів останньої [2, с. 38]. Злочинність як уособлення антисоціальної деструктивності є сегментом субкультури, що разом з культурною складовою суспільства характеризують його життєдіяльність. Зазначений сегмент проявляє неухильне прагнення до експансії, намагаючись захопити нові сфери соціального простору. Стимування деструктивного впливу злочинності на соціум досягається завдяки розширенню культурної сфери людського співіснування, у тому числі й функціонування системи захисту правопорядку, що забезпечує відповідне звуження сфери субкультури включно з її злочинним сегментом. Отже, культурна сфера життєдіяльності суспільства фактично протистоїть деструктивному впливу на себе з боку злочинності за допомогою значного арсеналу заходів впливу на останню. Систему таких заходів цілком допустимо називати протидією злочинності, оскільки зазначений термін найбільш адекватно відображає відповідне явище [3, с. 15].

У сфері боротьби з правопорушеннями і злочинністю суспільство завжди використовувало і використовує всі наявні у нього засоби для того, щоб попередити і не допустити порушення кримінального закону, запобігти, утримати членів даного суспільства від вчинення протиправних дій.

Звісно, цього мало, одними лише «добрими» законами в цій сфері позитивних результатів не добитися. Багато факторів впливають: економіка, політика, військовий стан тощо. І цю проблему державі належить вирішувати в комплексі. Для цього необхідна чітка робота державного апарату, усіх його органів, тобто повинен працювати механізм реалізації.

Головним напрямом діяльності усіх держав, на всіх етапах їх історичного розвитку в боротьбі зі злочинністю є і буде профілактика злочинів.

В преамбулі до проєкту Закону України «Про профілактику злочинності», прийнятого в попередньому читанні (зараз знятий з обговорення), було записано: «Українська держава забезпечує своїм громадянам захист від злочинних посягань на їх життя, здоров'я, свободу і гідність, майнові та інші права». Найважливішим засобом такого захисту є профілактика злочинів, завдяки якій попереджаються останні, знижується шкода суспільству від них, звужується сфера застосування каральних заходів, досягається соціальна реабілітація громадян, що відбули кримінальне покарання або звільнених від нього. Майбутній Закон про профілактику злочинів передбачав перш за все служіння меті правового регулювання профілактики злочинності держави. Досягнення цієї меті забезпечується засобами і перш за все правовими, що відповідають принципам гуманізму, які знаходяться в розпорядженні державних органів, в першу чергу правоохоронних, до системи яких входять і органи внутрішніх справ. Сьогодні питання профілактики злочинів займає центральне місце в їх діяльності [4].

Окремий закон так і не було прийнято, а стосовно до профілактичної діяльності поліції це означало б, перш за все, підготовку професійно грамотних спеціалістів для органів внутрішніх справ України, здатних на практиці на глибокій науковій та правовій основі попереджувати злочини.

Злочинність є чуже цивілізованому суспільству явище, але поки що це явище об'єктивно існує, його попередження і локалізація й об'єктивна науково обґрунтована необхідність і закономірність процесу розвитку держави. Науковий аналіз цієї закономірності дозволить ставити програмні завдання перед правоохоронними органами, і насамперед перед органами внутрішніх справ України попереджувати злочини, тобто вести профілактичну роботу по попередженню злочинності засобами методики й технологій.

Щодо правової основи профілактики злочинів, це передусім Основний закон України [1], міжнародні Конвенції та протоколи до них, що ратифіковані Україною (наприклад: Конвенція ООН «Про наркотичні засоби», «Про психотропні речовини» тощо); Кримінальний

кодекс України [5], Кримінальний процесуальний кодекс України [6]; закони і підзаконні акти, що регулюють діяльність правоохоронних органів, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також участь підприємств, організацій, об'єднань громадян у сфері профілактики злочинів (наприклад, закони України: «Про Національну поліцію» [7], «Про оперативно-розшукову діяльність» [8], «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [9], «Про службу безпеки України» [10], «Про прокуратуру» [11], «Про бюро економічної безпеки України» [12], «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» [13], «Про захист суспільної моралі» [14], «Про попередження насильства у сім'ї (проект)» [15], «Про охорону дитинства» [16], «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [17], «Про засади запобігання та протидії корупції в Україні» [18], «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів», «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» тощо); Укази Президента України (наприклад, від 11.09.2006 № 742 «Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності», від 19.07.2005 № 1119/2005 «Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності» тощо); постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України (наприклад, від 20 грудня 2006 року № 1767 «Про Комплексну програму профілактики правопорушень на 2007-2009 роки», «Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю» тощо); Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією», затверджене спільним наказом Генерального прокурора України та керівників правоохоронних органів від 26.04.2012 № 43/375/166/353/284/241/290/256, Стратегія розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р, наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації планування в Міністерстві внутрішніх справ України» від 14.11.2016 № 1208, Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затверджено наказом МВС України від 08.02.2019 № 100, Положення про єдину інформаційну систему Міністерства внутрішніх справ, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1024, Стратегія розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р, та інші нормативно-правові акти, що регламентують профілактичну діяльність органів державної влади (законодавчої, виконавчої, судової), органів місцевого самоврядування, прокуратури, органів внутрішніх справ, служби безпеки, податкової міліції, інших правоохоронних та контролюючих органів, закладів охорони здоров'я, освіти, засобів масової інформації, громадських організацій, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, окремих громадян, які беруть участь (або можуть брати) у профілактиці злочинів.

Аналіз чинного законодавства, підзаконних актів України, інших документів, дає змогу виділити основні напрями попереджувальної діяльності, якими є: активна участь правоохоронних органів в запобіганні злочинності у різних сферах відносин; профілактика особливо небезпечних і тяжких проявів в державі особливе місце серед них займають військова, організована, професійна злочинність, а також злочини вчинені з особливою жорстокістю, щодо неповнолітніх тощо; боротьба з «фоновими явищами»; попередження злочинності неповнолітніх; попередження організованої злочинності; діяльність по забезпеченню громадського порядку; попередження злочинів на вулицях, площах, парках, скверах, лісосмугах, трасах, пропускних пунктах, інших громадських та місцях великого скупчення людей; боротьба з майновими злочинами; застосування методів профайлінгу [19, с. 110–115]; індивідуальні бесіди з особами? схильними до вчинення злочинів; прийняття необхідних заходів впливу до осіб схильних до вчинення злочинів: попередження, штраф, арешт, притягнення до кримінальної відповідальності; повна реєстрація і своєчасне розкриття злочинів, а також розшук злочинців; ведення справ профілактичного обліку на осіб схильних до вчинення злочинів та інших правопорушень; проведення різноманітних операцій по вилученню (зброї, боєприпасів, наркотичних засобів, прекурсорів тощо); виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню злочинів; прийняття заходів щодо їх усунення, розробка комплексних планів попередження злочинів; інформування державних, правоохоронних органів, громадських формувань, громад, громадян про стан злочинності, виявлених причинах та умовах, що сприяють злочинам; проведення правової інформатизації серед громадян,

особливо серед неповнолітніх, молоді тощо. При цьому, здійснюючи свою діяльність у вказаних напрямках, правоохоронні органи зобов'язані дотримуватись наступних принципів: здійснення контролю за їх діяльністю (не тільки державного й громадського, в тому числі із застосуванням ЗСМІ та Інтернет), забезпечення плановості та відповідності реальній ситуації в країні, беззаперечне дотримання законності (до всіх учасників без винятків), здійснення взаємодії з іншими суб'єктами попереджувальної діяльності (в тому числі міжнародними правоохоронними, правозахисними органами, організаціями тощо). За цих умов, така система профілактики злочинів буде ефективною. Загалом ефективність системи профілактики злочинів значною мірою залежить від спроможності форм і методів, що застосовуються.

Висновки. Завершуючи наше дослідження, хочемо навести відомий афоризм «хворобу дешевше попередити, ніж лікувати», як і злочинність – одну з найтяжчих соціальних хвороб. А сьогодні все ще актуальними залишаються питання про розробку та впровадження відповідних законопроектів про профілактику та попередження злочинів, як майбутнього узагальнюючого закону України (вказаний та інші) [6]. Які багаторазово обговорювалися науковою спільнотою і метою яких, є профілактика й запобігання злочинності, захист людини, її життя і здоров'я, честі та гідності, недоторканності та безпеки, які визнаються в Україні вищою соціальною цінністю, відповідно до ст. 3 Конституції України [1].

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Куц В. М. Поняття злочинності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. Ч. 2. С. 34–39.
3. Проблеми протидії злочинності : підруч. / О. Г. Кальман та ін. Харків : Новасофт, 2010. 352 с.
4. Про профілактику злочинності : проект Закону України від 12.05.1998 № 0924. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=294.
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
7. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
8. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.
9. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>.
10. Про службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.
11. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>.
12. Про бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>.
13. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24 січня 1995 року № 20/95-ВР. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Про захист суспільної моралі : Закон України від 20.11.2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#Text>.
15. Про попередження насильства у сім'ї : проект Закону України. URL : http://static.rada.gov.ua/osmir/tables/10_2001/TABL61020002.html.
16. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.
17. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05.12.2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>.
18. Про засади запобігання та протидії корупції в Україні : Закон України від 01.07.2011. *Мед просвіта. Професійний інфрпростір*. URL : https://medprosvita.com.ua/poryadok_deklaruvannya_doxodiv_i_vitrat_medichnimi_pracivnikami_vidpovidno_do_zakonu_ukrajini_pro_zasadi_zapobigannya_ta_protidiji_korupcziji/.
19. Калюга К. В. Профайлінг – як сучасний засіб встановлення особи злочинця. *Зб. наукових пр. Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 69. С. 110–115. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2020_69_13.

Надійшла до редакції 14.01.2023

References

1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1996 [Constitution of Ukraine dated June 28, 1996]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30, art. 141. [in Ukr.].
2. Kuts, V. M. (2016) Poniattia zlochynnosti [Concept of crime]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*. № 2, part 2, pp. 34–39. [in Ukr.].
3. Problemy protydii zlochynnosti [Problems of combating crime] : pidruch. / O. H. Kalman ta in. Kharkiv : Novasoft, 2010. 352 p. [in Ukr.].
4. Pro profilaktyku zlochynnosti [On crime prevention] : proiekt Zakonu Ukrainy vid 12.05.1998 № 0924. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=294. [in Ukr.].
5. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 [Criminal Code of Ukraine dated April 5, 2001]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. [in Ukr.].
6. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 [Criminal Procedure Code of Ukraine dated April 13, 2012]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> [in Ukr.].
7. Pro Natsionalnu politsiuu [On the National Police] : Zakon Ukrainy vid 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>. [in Ukr.].
8. Pro operatyvno-rozshukovu diialnist [On operational-saerch activities] : Zakon Ukrainy vid 18.02.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>. [in Ukr.].
9. Pro orhanizatsiino-pravovi osnovy borotby z orhanizovanoiu zlochynnistiu [On the organizational and legal foundations of combating organized crime] : Zakon Ukrainy vid 30.06.1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> [in Ukr.].
10. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy [On the Security Service of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 25.03.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>. [in Ukr.].
11. Pro prokuraturu [On the prosecutor's office] : Zakon Ukrainy vid 14.10.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> [in Ukr.].
12. Pro biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [About the Bureau of Economic Security of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 28 sichnia 2021 roku № 1150-IX. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>. [in Ukr.].
13. Pro orhany i sluzhby u spravakh ditei ta spetsialni ustanovy dlia ditei [About bodies and services for children and special institutions for children] : Zakon Ukrainy vid 24.01.1995. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>. [in Ukr.].
14. Pro zakhyst suspilnoi morali [On the protection of public morality] : Zakon Ukrainy vid 20.11.2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#Text>. [in Ukr.].
15. Pro poperedzhennia nasyilstva u simi [On prevention of violence in the family] : proiekt Zakonu Ukrainy. URL : http://static.rada.gov.ua/osmir/tables/10_2001/TABL61020002.html. [in Ukr.].
16. Pro okhoronu dytynstva [On protection of childhood] : Zakon Ukrainy vid 26.04.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>. [in Ukr.].
17. Pro spryannia sotsialnomu stanovlenniu ta rozvytku molodi v Ukraini [About promoting the social formation and development of youth in Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 05.12.2003. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>. [in Ukr.].
18. Pro zasady zapobihannia ta protydii koruptsii v Ukraini [On principles of preventing and combating corruption in Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 01.07.2011. *Med prosvita. Profesiyni infoprostir*. URL : https://medprosvita.com.ua/poryadok_deklaruvannya_doxodiv_i_vitrat_medichnimi_prazivnikami_vidpovidno_do_zakonu_ukrajini_pro_zasadi_zapobigannya_ta_protidiji_korupcziji/. [in Ukr.].
19. Kaliuha, K. V. (2020) Profaiilinh – yak suchasnyi zasib vstanovlennia osoby zlochynstia [Profiling is a modern means of establishing the identity of a criminal]: *Zb. naukovykh pr. Viiskovoho instytutu Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. № 69, pp. 110–115. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpviknu_2020_69_13. [in Ukr.].

ABSTRACT

Vadym Migalatyuk. On the criminology of crime prevention. On the basis of modern ideas about crime, the essence and content of countering its manifestations, its prevention, as a complex of social and legal efforts to keep the quantitative and qualitative indicators of crime within socially acceptable limits, the article analyzes the criminological prevention of crime.

As a result of the conducted research, a number of provisions and conclusions were formed, in particular, it was stated that in the field of combating offenses and crime, society has always used and uses all the means available to it in order to warn and prevent the violation of the criminal law, to prevent and deter members of this society from committing illegal acts. A separate law has not yet been adopted, and with regard to the preventive activities of the police, this would mean, first of all, the training of professionally competent specialists for the internal affairs bodies of Ukraine, capable of preventing crimes in practice on a deep scientific and legal basis. It is emphasized that crime is a phenomenon foreign to civilized society, but so far this phenomenon objectively exists, its prevention and localization is an objective scientifically based necessity and regularity of the process of state development. Scientific analysis of this regularity will make it possible to set program tasks for law enforcement agencies, and above all for internal affairs agencies of Ukraine, to prevent crimes, that is, to conduct preventive work to prevent crime by means of methods and technologies.

Concluding the research, we cited the well-known aphorism «it is cheaper to prevent a disease than to treat it», as well as crime – one of the most serious social diseases. It was noted that the issues of development and implementation of relevant draft laws on prevention and prevention of crimes, as the future generalizing law of Ukraine (the above and others) are still relevant today. Which have been repeatedly discussed by the scientific community and whose purpose is the prevention and prevention of crime, the protection of a person, his life and health, honor and dignity, inviolability and security, which are recognized in Ukraine as the highest social value, in accordance with Art. 3 of the Constitution of Ukraine.

Keywords: *crime prevention, crime, law enforcement agencies, counteraction, preventive activity.*

УДК 343.337

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-1-436-442

Павло ТКАЧЕНКО[©]

аспірант

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

КРИМІНАЛЬНО-ПРОВОА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКУЮЧИХ ОЗНАК САМОВІЛЬНОГО ЗАЛИШЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ

Висвітлено актуальні проблеми кваліфікуючих ознак самовільного залишення військової частини або місця служби (ст. 407 Кримінального кодексу України – далі КК України) як змістовного елемента кримінально-правової характеристики злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби. Визначено кваліфікуючі ознаки злочину та його особливості. На підставі аналізу чинного законодавства України акцентовано на визначенні доцільності застосування обтяжуючих обставин до деяких частин злочину. Детально вивчено кваліфікуючу ознаку вчинення злочину в умовах особливого періоду, зокрема як таку, що становить собою обставину, яка обтяжує покарання. Наголошено на необхідності вдосконалення законодавства в частині визначення деяких конструкцій.

Ключові слова: *кваліфікуючі ознаки, кримінально-правова характеристика, військові злочини, злочини проти встановленого порядку проходження військової служби, самовільне залишення військової частини або місця служби, воєнний стан, особливий період.*

Постановка проблеми. Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки, згідно зі ст. 17 Конституції України, є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. Забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави. Організація і порядок діяльності Збройних Сил, усіх інших військових формувань України та правоохоронних органів визначаються законом. Від стану законності та військового правопорядку у Збройних Силах та інших військових формуваннях, що діють відповідно до законодавства України, залежить ефективність виконання покладених на них конче важливих державних завдань. Військові статuti, окремі закони та підзаконні нормативно-правові акти в цілому досить чітко і достатньо повно регламентують усі сфери життя та діяльності Збройних Сил України, інших військових формувань і правоохоронних органів України. На військовослужбовців покладається обов'язок неухильного дотримання Конституції України, законів і підзаконних актів, Військової присяги, наказів командирів (начальників). Усе це багато в чому визначає специфіку та якість функціонування суспільних відносин у сфері несення військової служби, а також особливості й суспільну небезпечність правопорушень, у тому числі й військових злочинів, що на них посягають [1, с. 3].

Злочини проти встановленого порядку несення або проходження військової

© П. Ткаченко, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2378-8895>

paul_dp@ukr.net